

Του Βασίλη, Κλέφτικο

Τι είναι τα κλέφτικα τραγούδια;

Τα κλέφτικα τραγούδια ως διακριτό είδος των επικών δημοτικών τραγουδιών πήρε το όνομά του από το περιεχόμενο των στίχων του. Σε ό,τι αφορά στον ελλαδικό χώρο τα κλέφτικα τραγούδια είναι δημιουργήματα μιας συγκεκριμένης περιόδου της Τουρκοκρατίας μετά τον 16ο αιώνα και στα θέματά τους διαφαίνεται η επαναστατική δράση των κλεφτών και των αρματολών.

Στους στίχους εγκωμιάζεται η ζωή, τα κατορθώματα, η νικηφόρα μάχη ή ο ένδοξος θάνατός τους. Μολονότι αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα, δεν περιλαμβάνουν ακριβή διήγηση, ούτε προσήλωση σε συγκεκριμένα πρόσωπα.

Εδώ οι ήρωες, σε αντίθεση από τα ακριτικά, δεν έχουν υπερφυσικές ικανότητες και είναι απλοί θνητοί.

Στα ολιγόστιχα λιτά, χωρίς εξηγήσεις και περιγραφές περιστατικών, κλέφτικα τραγούδια η μετάβαση από την μια εικόνα στην άλλη γίνεται γρήγορα.

Σε όλα σχεδόν απαντάται ζωντανός διάλογος μεταξύ προσώπων, ενώ ενίοτε, όταν δεν υπάρχει δεύτερο πρόσωπο, ο δημιουργός εισάγει μια συμβατική εικόνα, ένα πουλί με ανθρώπινη λαλιά, μια κόρη, προκειμένου να παραχθεί ο διάλογος.

ΚΛΕΦΤΙΚΟ

Του Βασίλη

Τα κλέφτικα τραγούδια έχουν ως θέμα τη ζωή και τα κατορθώματα των κλεφτών. Ο Βασίλης, ο κεντρικός ήρωας του τραγουδιού, επιλέγει, όπως έκαναν πολλοί νέοι άντρες στα χρόνια της τουρκοκρατίας, να φύγει από τη σκλαβιά και να ζήσει την ελεύθερη ζωή των κλεφτών. Τόσο η εθνική όσο και η κοινωνική του περηφάνια τον ωθούν να εγκαταλείψει τα υλικά αγαθά μιας υπόδουλης ζωής και να γίνει αντάρτης, ελεύθερος μέσα στη φύση των απόκρημνων βουνών.

Ενότητα 1η: Η συμβουλή της μάνας

(Βασίληνα δουλέψουν)

Το κλέφτικο τραγούδι μας μεταφέρει στην ιστορικοκοινωνική πραγματικότητα των προεπαναστατικών χρόνων.

Μια μάνα, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, από αγάπη και φροντίδα για το γιο της, τον Βασίλη, του προτείνει να κάτσει φρόνιμα: δηλαδή να μην κάνει κάτι παράτολμο, να λειτουργήσει με βάση τη λογική, να κάτσει σπίτι του, να γίνει νοικοκύρης και να επιλέξει την γεωργική και κτηνοτροφική ζωή που του εξασφαλίζει ηρεμία και οικονομική άνεση.

Η μητέρα απευθύνεται στο γιο της σε β πρόσωπο. Η ζωή που περιγράφει η μητέρα στο γιο της φαίνεται μια όμορφη ζωή με ανέσεις και ηρεμία αλλά αποσιωπάται ένα σημαντικό στοιχείο: η έλλειψη ελευθερίας

Ενότητα 2η: Η απόφαση του Βασίλη να γίνει κλέφτης

(Μάνα μου..... Αρβανίτες)

Ο Βασίλης είναι ένας κοινός άνθρωπος αλλά το ιδανικό της ελεύθερης ζωής και η βαθιά αίσθηση της αξιοπρέπειας τον οδηγούν να απαρνηθεί την βολεμένη ζωή του υπόδουλου και να διαλέξει την επικίνδυνη αλλά ελεύθερη ζωή των κλεφτών. Ο Βασίλης απαντά κατηγορηματικά ότι δεν πρόκειται να κάτσει φρόνιμα για να αποκτήσει όλα όσα του ανέφερε

η μητέρα του και να συμβιβαστεί με μια υπόδουλη ζωή. Στο λόγο του επαναλαμβάνει κάποια από τα λόγια της μάνας του και λέει ότι δεν δέχεται να είναι σκλάβος των Τούρκων ή των Ελλήνων που συνεργάζονταν με τους Τούρκους και εκμεταλλεύονταν τους συμπατριώτες τους. Στα λόγια του διακρίνουμε προμηνύματα του απελευθερωτικού αγώνα του 1821.

Ο Βασίλης ανακοινώνει την απόφασή του, που είναι να γίνει κλέφτης και να φύγει στα βουνά. Μάλιστα ζητά από την ίδια τη μητέρα του αν του δώσει τα όπλα του ώστε να την κάνει να συμμετέχει και αυτή στην απόφασή του. Η παρομοίωση «να πεταχτώ σαν το πουλί» φανερώνει τη δίψα του Βασίλη για ελευθερία. Ο Βασίλης αισθάνεται την ανάγκη να βαδίζει ελεύθερα αλλά αυτό δεν του αρκεί: θέλει να κάνει και πόλεμο εναντίον των κατακτητών: δηλώνεται η ανδρεία και η γενναιότητα του.

Η πορεία του προς τα βουνά περιγράφεται πολύ γλαφυρά και παραστατικά. Η κλιμάκωση και το ασύνδετο παρουσιάζουν την πορεία του Βασίλη προς την κλεφτουριά, την ανάληψη δράσης και την έναρξη του αγώνα κατά των Τούρκων.

Ο Βασίλης παρουσιάζεται: αξιοπρεπής, ασυμβίβαστος, αποφασιστικός, υπερήφανος, λάτρης της ελευθερίας, γενναίος, τολμηρός, αγωνιστής, άξιος συνεχιστής των προγόνων του.

Ενότητα 3η : Η πραγματοποίηση της απόφασης του Βασίλη

(Πουρνό.....παλικάρη)

Ο Βασίλης αποχαιρετά τη μητέρα του η οποία δεν κάνει καμιά προσπάθεια να τον μεταπείσει και αποδέχεται την απόφασή του. Ο Βασίλης φτάνει στον προορισμό του και μιλά με τα στοιχεία της φύσης που τον υποδέχονται στην καινούρια του ζωή. Ο Βασίλης χαίρεται που είναι πια ελεύθερος και τα προσωποποιημένα στοιχεία της φύσης τον καλοδέχονται και τον επαινούν.

Στιχουργική- γλώσσα:

Το τραγούδι έχει όλα τα τυπικά γνωρίσματα των δημοτικών τραγουδιών. Ο στίχος είναι ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος, ανομοιοκατάληκτος και χωρίζεται σε δύο ημιστίχια. Κάθε στίχος έχει ολοκληρωμένο νόημα. Η γλώσσα είναι απλή, λαϊκή, δημοτική, κυριαρχούν οι ρηματικοί τύποι, απουσιάζουν τα επίθετα και υπάρχουν ιδιωματικές λέξεις (γένεις, κοπέλια, σουρίζω, γιατάκια). Υπάρχει παρατακτική σύνδεση, εκφραστική λιτότητα, προσωποποίηση και συνομιλία με τη φύση.

Ύφος: ζωντανό, παραστατικό, γρήγορο, (διάλογος, ενεστώτας), συγκινητικό (όταν η μάνα τον συμβουλεύει), ηρωικό (όταν η κλεφτουριά τον υποδέχεται).